

Ignac Frelih

Marijan Peternejl

Ignac Frelih v mladih letih. Foto: arhiv Marije Markelj

Vabila Muzejskega društva Železniki, naj nekaj napišem o rojaku Nacetu Frelihu, sem se razveselil in se hkrati spraševal, ali bom nalogi kos. Razveselil, ker Nace brez dvoma zasluži, da se o njem spregovori v občinskem zborniku Železne niti. Toda ali o njem vem dovolj, dovolj o njegovem času? Nisem zgodovinar in nisem brskal po listinah in arhivih. Napisal sem videnje otroka in mladeniča in tisto, o čemer so mi pripovedovali. Toda moje otroštvo sega v čas, ko ni bilo pametno preveč govoriti. Dosti mi je pripovedovala moja pokojna mama Justina. Dober spomin je imela. Tudi od soseda, Gajžlarjevega ata Janeza, sem izvedel marsikaj, in še od koga. O tem pišem. Za pomoč sem prosil Nacetovo hčerko Ireno Vengust. Prijazno se je odzvala, za kar se ji toplo zahvaljujem.

Irena Vengust o svojem očetu Nacetu

"Rodil se je leta 1909 očetu lesnemu trgovcu in mami gospodinji. Njihova domačija je bila sedanja Groharjeva hiša. Bilo je pet fantov. Mama jim je umrla na porodu dvojčkov. Le nekaj let zatem jim je umrl še oče. Najstarejši brat Peter, ki je bil takrat že v gimnaziji v Kranju, je moral prekiniti šolanje, se vrniti domov in skrbeti za brate. Tako so odrasčali kot samorastniki, ob pomoči maminih sester in sestričen, v veliki revščini. Dejstva, da so Petra dali v gimnazijo, da je bila domačija velika hiša in da so pri hiši imeli klavir, povedo, da je bil oče premožen in napreden mož, tako, da bi bilo življenje fantov lahko popolnoma drugačno, če se ne bi usoda tako poigrala z njimi. Nato pa je fantom neki prevarant z Zalega Loga vzel še hišo, češ da mu je bil oče veliko dolžan. Naš Nace je vedno govoril, da je bila to čista laž in goljufija s pomočjo podkupljenih advokatov in sodnikov. Ne vem, kaj je bilo res. Takrat so fante vzele v rejo tete in starejše sestrične. Kot mladega fanta je nato Naceta vzel pod okrilje tedanji župnik, tako da je živel v mežnariji in se učil za mežnarja, kasneje pa za organista v Selcih. Župnika je imel v izredno slabem spominu, češ da mu je v življenju naredil veliko hudega. Nikoli ni postal mežnar, ampak občasni tajnik v Sorici in kasneje na Zalem Logu, organist pa je bil celo življenje, skoraj do starosti 80 let. Poleg orgel se je sam naučil igrati še klavir, harmoniko, citre in violino. Že v zrelih letih pa je hodil na lekcije iz teorije, kontrapunkta in kompozicije k prof. Škulju v Ljubljano. Njegovi geni za glasbo so se prenesli na oba njegova vnuka. Vnučinja je profesorica glasbe, vnuk pa sicer glasbe ni študiral, ima pa velik smisel in veselje.

Poleg glasbe se je ata Nace sam naučil tudi nemščine, tako da je po vojni vsem vdovam po padlih, prisilno mobiliziranih nemških vojakih iz Sorice in Danj s korespondenco v nemščini uredil prejetje pokojnin iz Nemčije.

Med vojno je pri obiranju lipovega cvetja na domu svoje bodoče žene padel z visoke lestve in

si hudo zdrobil obe nogi, kar mu je preprečilo odhod v partizane, za kar ga je nagovoril njegov brat, že partizan. Mogoče mu je ta huda poškodba rešila življenje, posledice pa je čutil vse življenje. Ko se je leta 1943 poročil, se mu je življenje končno uredilo. Po vojni je bil upravnik kmetijske zadruga v Sorici, kasneje pa vodja računovodstva na Gozdarsko-kmetijski zadrugi za Selško dolino na Češnjici. Tudi znanje iz ekonomije in računovodstva si je pridobil sam na raznih tečajih in s študiranjem ustrezne strokovne literature, tako da mu je bila ob upokojitvi priznana višja izobrazba, taka, kot je bila zahtevana za opravljanje njegovega dela."

Nace Frelih in njegov čas

Čas njegovega življenja je bil razburkan, zaznamovan s tolikšnimi spremembami na političnem, gospodarskem, moralnem in kulturnem področju kot nikoli poprej v skoraj 700-letni zgodovini Sorice.

Rodil se je leta 1909, v času neverjetne dejavnosti in zagnanosti Sorice. Delovali sta združna mlekarina in hranilnica, kmetje so bili zelo dejavni pri urejanju skupnega pašnika na Poreznu, ob potokih so na veliko izkopavali kanale za namakanje. Ustanovljena je bila protipožarna bramba, delovalo je bralno društvo, ki je naročalo časopise, ki so krožili od hiše do hiše, in kupovalo knjige. Večina gospodinjstev je imela naročene Mohorjeve knjige. Krona organiziranega delovanja je bil leta 1912 zagon združne elektrarne. Velik vpliv na življenje Soričanov je imela gradnja bohinjkega železniškega predora. V slabih osem kilometrov oddaljenem Podbrdu so se vaščani srečevali z najmodernejšo tehnologijo tistega časa. Vse to je v ljudeh vzbujalo željo po napredku in boljšem življenju. Družina Nacetovega očeta, ki jo v uvodu opisuje Irena Vengust, je primer podjetnosti Soričanov tistega časa. Lesno trgovino je uspešno vodilo kar nekaj vaščanov in žagarjev. Zaživele

so gostilne, ena od njih je nudila postrežbo, ki je zadovoljevala tudi imenitnejše goste. Delovale so trgovine in druge oblike obrti. Bilo pa je to tudi obdobje začetkov izseljevanja. Vas je bila prenaseljena, po nekaterih hišah se je, poleg domače družine, stiskalo več deset gostačev. Želja po boljšem življenju je vaščane gnala v svet, na začetku v Ameriko. Naj tu dodam svoja opažanja; zdi se, da potomci priseljencev iz Tirolske, pa naj si bo na naši, soriški strani ali v Baški grapi, niso tako zelo zraščeni z domačo grudo kot sosednji hribovci in jo hitreje uberejo na boljše.

V to je grobo posegla prva svetovna vojna. V vojni muze spijo, pa tudi drugi bogovi prijaznega obraza. Naj bo v književnosti še toliko poveličevanja poguma in vojne slave, malemu, zadnjemu človeku vojna prinaša trpljenje, pomanjkanje in žalost. Nič drugače ni bilo v Sorico, ne v prvi ne v drugi vojni in po njej.

Po končani vojni leta 1918 so Sorico zasedli Italijani in ostali do podpisa Rapalske pogodbe in določitve maje. Italijansko zasedbo so domačini težko prenašali. Najtežje je bilo povratnikom, vojakom s soške fronte, ki italijanske soldateske niso imeli ravno v časteh, posebno ker so se Italijani v primerjavi z avstrijsko disciplino obnašali kot razpuščeni postopači. V mojem otroštvu so starejši možakarji o tem pripovedovali prav zanimive zgodbe. In seveda, dekleta. Te se dolgo niso zmogle upirati vsiljivim makaronarjem. Zaradi tega je prišlo do hude krvi in pretepev, kar krepkih, z domačimi fanti. Nečastna slava soriških deklet se je širila tudi v sosednje kraje in na Sorico metala slabo luč. Nekoliko odmaknjene in vase zaprte potomce Tirolcev so bližnji in daljni sosedje vendarle cenili kot delavne, iznajdljive, gostoljubne, predvsem pa poštene ljudi. V zagovor soriškemu ženstvu pa je treba povedati: ni znan primer, ko bi na svojo žensko čast pozabila poročena ženska in mati.

V Kraljevini Jugoslaviji je Sorica postala obmejno območje. Vidnejšega gospodarskega napredka v tem času ni bilo. Soričani so obdelovali svojo zemljo, obrtniki opravljali dela in delno pokrivali tudi

sosednjo Davčo. Seveda je cvetel tudi kontrabant. Nezadržno je upadal tudi ugled in pomen Sorice. Sedež občine je bil prenesen na Zali Log. Spremenil se je tudi odnos Ljubljanske škofije. Brez pomislekov si upam trditi, da so duhovniki v stoletjih obstoja soriške župnije odigrali odločilno vlogo na mnogih področjih. Poleg verskega so opravljali tudi nacionalno poslanstvo. Tirolsko govoreče prebivalstvo je bilo spojeno s slovenskim. Kapelica, posvečena slovanskima apostoloma, svetima Cirilu in Metodu, ki stoji nekoliko pred vstopom v Sorico, je dovolj zgovoren dokaz. Duhovniki, ki jih je škofija pošiljala v Sorico, so bili brez dvoma blizu škofijskim prvotigašem. Ko te nacionalne potrebe ni bilo več, so soriško župnijo uvrstili med kazenske. Glede na vpliv, ki ga je Cerkev imela, bi bilo nespametno pričakovati, da to ne bo pustilo negativnih posledic. Dokaj bogato je bilo kulturno delovanje. Posebno priljubljeno je bilo uprizorjanje ljudskih iger. Dvorane ni bilo, zato so igrali v Poštni gostilni, na Šimcovem in Ekarjevem podu, pa tudi na prostem. Poleg ljudskih iger so posegali tudi po zahtevnejših delih, Scapinovih zvijačah in Revizorju. Tudi petja je bilo. Poleg fantovskega na vasi in močnega cerkvenega zbora je bilo slišati tudi zborovsko posvetno pesem. Delovala je tudi knjižnica z bogatim fondom. Izseljevanje se je povečalo. Francija, Kranj, Jesenice.

V drugi svetovni vojni se je Sorica znašla v položaju, ki se je močno razlikoval od sosednjih vasi. V vasi je bila nemška postojanka, pa tudi civilna oblast za vso soriško občino. Na čelu civilne oblasti je bil zadrtnacist Diethart, strah prebivalstva in vojaške postojanke. Kljub temu je bila vso vojno preko občine Sorica zagotovljena nemotena oskrba ne le Sorice, pač pa vseh sosednjih krajev. Vojaščina sama je bila krajanom dokaj naklonjena. Sestavljali so jo starejši vojaki, med njimi Korošci in Čehi. Šušljalo se je, da imajo nekateri iz vojaške postojanke redne stike z Osvobodilnim gibanjem in da ima to simpatizerje tudi med vaščani. Šaljivci so del vasi celo poimenovali 'Angleška ulica', del pa 'Hitler plac'. Zaradi pritiska Nemcev je bila pod okriljem nemške-

ga vodstva ustanovljena vaška straža. Sorico sta v propagandne namene izrabljali obe strani. Nemška, ki jo je v časopisu Karavanken Bote prikazovala kot idiličen primer sožitja, partizanska pa kot izdajalsko vas. Dejstvo je, da je partizanskemu gibanju najbolj ustrezala takšna, kot je bila, saj je preko nje šlo obilo hrane tudi v njihove vrste. Pa ne le hrane. Iz Sorice so pritekala važna vojaška sporočila. Najpomembnejše pa je dejstvo, da sodni postopki po vojni, pa naj so bila sodišča še tako pristranska, niti nemu Soričanu niso dokazala prelitja krvi.

Krvava vihra, ki se je razbesnela nad Slovenijo po vojni, Sorice ni obšla. Najhuje je prizadela Spodnje Danje, pa tudi nekatere družine v Sorici in pod gorami. Neznano kam odpeljani možje, izseljene družine. Ker pa se po vsaki, še tako temni noči zdani, so se tudi v Sorici stvari počasi urejale. Zgradil se je združni dom, vzpostavljena je bila kmetijska zadruha, izseljencem je bil omogočen povratek. Stara društva so zaživela, ustanavljala so se nova. Izseljevanje, predvsem na Jesenice, ki je bilo najmočnejše

v povojnih letih, se je zaradi razvoja industrije v Železnikih ustavilo.

Ta kratki uvod se mi je zdelo potrebno zapisati, saj bi brez tega bralec le težko razumel nekatere stvari z življenjske poti Naceta Freliha.

Družbeno in društveno delovanje Naceta Freliha

Nace je že kot otrok pokazal veliko vztrajnosti in voljo do učenja in ustvarjanja. Najbolj se je to pokazalo, ko se je sam naučil igranja inštrumentov. Sam mi je pripovedoval, da je načrtoval študij glasbe v kraljevi vojski. Domači župnik ga je pregovoril, da je to misel opustil in se šel učiti orgljanja k mojstru v Selca. Ta njegova odločitev me preseneča. Kot bister, pa tudi ambiciozen mladenič se je nedvomno zavedal prednosti pri študiju in poznejši karieri, ki jih je nudila armadna šola pred podeželskim učiteljem. Kaj ga je zadrževalo? Prave družine ni imel. Borno

Moški cerkveni pevski zbor. Ignac Frelih je tretji v sprednji vrsti. Foto: arhiv Marijana Peternelja

otročstvo in izkušnje vojne in italijanske zasedbe mu domačega kraja niso slikale v posebno svetli barvi. Pa se je kljub vsemu toliko navezal nanj. Se je spominjal iz otroštva kljub bedi tudi lepih stvari in dobrih ljudi, da se je odločil ostati in ostal za vse življenje?

Po končanem triletnem učenju se vrne v Sorico in postane organist in zborovodja. Tu ima, kot mi je pravil, nemalo težav, saj starim, v svoj prav zaverovanim pevcem niti na misel ne pride, da bi se ozirali na mlečezobca. Mežnar ni bil nikoli. Postavljen pa je bil za občinskega tajnika. Spet se pokaže njegova nadarjenost in volja do dela in učenja. Sam študira pravne in upravne akte in pravila računovodstva. Sam se nauči nemščine. Ob vsem spoznava, da Sorica izgublja na veljavi. Čeprav je bila daleč nazaj sedež občine, je nasprotna stran dosegla, da se sedež preseli na Zali Log. Tam poslej uraduje Nace in se vrača v Sorico. Tu ga čaka cerkveni pevski zbor, pa tudi fantovsko prepevanje ob večerih po vasi. Tu je učitelj in skladatelj Martin Železnik, s katerim se ženita pri sestrah v Lovrenčevi gostilni, hkrati pa Nacetu širi glasbeno znanje. Tu je igralska skupina, ki pod vodstvom Vindišmanovega Milana na prostem ali po kmečkih podih in gostilnah uprizarja ljudske, pa tudi zahtevnejše igre. Tu so gasilci. Tu je čudaški župnik, ki mlademu organistu greni življenje. Toda tu so tudi prijatelji, prepričani, da Sorico popeljejo v čase pred vojno, ko je bila od najvišje oblasti v Sloveniji imenovana za vzor umnega gospodarjenja v hribovju. Nace ve, da je tu mesto tudi zanj.

Toda nad vsem visi strah pred bližajočo se vojno. Ko se ta res razbesni tudi nad Slovenijo, Nemci Sorici vrnejo občinsko oblast. Morda prav zato med vojno Sorica ne doživlja vseh tistih grozot, kot so jih deležni drugi kraji. Relativno vzdržno obdobje Nacetu omogoči, da se leta 1943 poroči.

Po prestanih povojnih grozotah nova oblast postavlja svoje zametke tudi v Sorici. Za vodenje kmetijske zadruge potrebuje sposobne ljudi. Prvi med njimi je Nace. Kot upravnik prevzame vodstvo zadruge in jo vodi vse do združitve z drugimi zadrugami v Kmetijsko zadrugo Češnjica, kjer svoje delo nadaljuje kot računovodja. Delo soriške zadruge je bilo zelo

uspešno. Tik pred združitvijo so nabavili nov tovornjak za prevoz lesa, pa je po pripovedovanju poznavalcev v blagajni ostalo še veliko denarja. V zadruzi se, takšne so bile zahteve oblasti in sistema, dogaja marsikaj. Poleg odkupa lesa in živine se vanjo bolj ali manj prostovoljno vključujejo obrtniki. Največ in najuspešnejši so bili mizarji. Pridružil se jim je tudi nekaj krojačev in čevljarjev. Zadruga je zaposlovala tudi večje število gozdnih delavcev. Delali so na Jelovici in v gozdovih nekdanjih vaških agrarnih skupnosti. Potem ko visoka oblast ni več grozila kmetom z nasilno kolektivizacijo zemlje in skupnim kotlom, so zadruge postale dokaj znosna oblika delovanja in povezovanja podeželja. Kljub temu so bili to časi, ko je oblast s silo uveljavljala nekaj, kar je bilo velikemu delu prebivalstva tuje in nesprejemljivo, saj je rušilo stara pravila in ustrezala drugemu delu, ki je v tem videl svojo priložnost. Kmetijska zadruga je bila kot vmesnik, ki naj blaži napetosti, ki so ob tem nastajale. Naloga ni bila lahka, toliko težja za Sorico, na katero je marsikateri oblastnik gledal kot na 'švabsko' vas. Biti v tem prvi in tudi prvi na udaru, ni bilo lahko. Veliko let je bil to Nace. Njegovi razgledanosti, preudarnosti in krepki besedi se ima Sorica v veliki meri zahvaliti, da se je marsikaj rešilo njej v dobro. Vsem ustreči ne zmore nihče, tudi on ni zmogetl.

Nace je bil dejaven pri vseh skupnih delih v kraju. Izgradnja zadržnega in gasilskega doma, priključitev v državni elektro sistem in izgradnja novega krajevnega elektro omrežja so le nekatera dela, v katerih je Nace odigral ključno vlogo. Dejaven je bil pri skoraj vseh društvih v kraju. V Prosvetnem društvu Ivan Grohar je bil predsednik, tajnik, režiser, igravec, zborovodja in skladatelj. Po njegovi zaslugi se je v Sorici kar nekaj let predvajalo filme. Mnogo let je vodil turistično društvo. V tistem času je bilo v Sorici gostom na voljo preko 30 postelj. Osebo se je zavzemal za ureditev ceste Podrošt-Sorica in za avtobusno povezavo. Sam mi je pripovedoval, da se je v zvezi s tem nabralo za več kot dva kilograma listin. Poleg vsega je bil opora večini duhovnikom, ki so delovali v Sorici. Zgovorne so besede, ki jih je ob njegovi krsti izrekel eden od njih: "Bil mi je kakor oče."

Ignac Frelih, glasbenik in skladatelj

Ignac Frelih je bil brez dvoma velik glasbeni talent, ki bi v drugačnih pogojih in okolju po vsej verjetnosti posegal zelo visoko. Z glasbo se je srečal že v domačem okolju. Kot izvemo iz spominov njegove hčerke Irene, so imeli v domači hiši klavir. Osnovno glasbeno znanje je pridobil pri glasbenem učitelju v Selcih. Ker je bil že od otroških let vajen samoučenja, si je vseskozi znanje dopolnjeval samostojno. Srečno naključje je nanoslo, da sta v Sorici službovala glasbenika, pred vojno učitelj Martin Železnik, po vojni župnik France Gačnik, oba tudi skladatelja. Sam mi je neskromno zatrjeval, da se je pri obeh veliko naučil. Želja po znanju ga je gnala, da se je v zrelih letih izpolnjeval pri prof. Škulju.

Svoje javno glasbeno pot je začel kot organist in zborovodja pri svetem Nikolaju v Sorici. Pri povedoval mi je, kako se je vso noč pripravljaval za zahtevnejšo skladbo, potem pa mu je starejša pevka povedala, da se na ta dan poje te in te pesmi. Dosti lažje mu je bilo, ko je ustanovil svoj zbor z

mladimi pevci. Težava je bila v tem, da dekleta, potem ko so se poročila, niso več prihajala na kor. Zbor tako kvalitetno ni rasel, kot bi on hotel. Dobršen del moškega zbora pa je obstal z njim vse do konca. Nekaj med njimi je bilo odličnih pevcev. Na soriškem koru je orgljal in vodil zbor, dokler so mu dopuščale moči. Pretresljivo je bilo videti, kako se mu roke tresejo, pa ni odnehal. Ustavila ga je šele huda bolezen. Nekaj časa je orgljal tudi v Železnikih in Podbrdu. Spominjam se, da mi je nekoč poočital. V mojem otroštvu se je namreč računalo, da se bom orgljanja priučil tudi jaz. Časa ni bilo, predvsem pa so moji prsti tako okorni, da od vsega ni bilo nič. Pa mi je rekel: "Star sem, pa me preobkladajo z delom. Zakaj nisi vztrajal, da bi mi pomagal?"

Kot skladatelj je ustvarjal, vsaj kolikor je meni znano, največ na področju cerkvene glasbe. Izjema je priljubljena pesem O slovenska domovina, ki jo pojejo mnogi zbori, uglasbil pa jo je ob stoletnici rojstva Ivana Groharja. Skladal je tudi za potrebe domačega odra. Mislim, da je resneje začel sklada-

Mešani cerkveni pevski zbor. Foto: arhiv Marijana Peternelja

ti, ki je v Sorici deloval župnik in glasbenik France Gačnik. Ta je zelo povečal mešani zbor in ustanovil otroškega. Zelo pristrčne so njegove pesmi, uglašene na besedilo Franca Gačnika, v katerem otroški zbor nastopa kot solist, mešani pa ga spremlja. Pozneje je skladal tudi zahtevnejša dela za orgle in mešani zbor. Zelo priljubljene so nekatere njegove darovanske pesmi. Blizu so mu bile adventne in postne, med vsemi pa je najbolj znana postna V mukah. Svoj skladateljski vrh je dosegel z Mašo v čast svetemu Nikolaju, ki jo je v samozaložbi izdal ob svoji petdesetletnici orgljanja. V samozaložbi je izdal tudi zbirko lahkkih mašnih spevov.

Moja ocena seveda ni strokovna, pa vendar si bom drznil zapisati misel o njegovem skladateljskem delu. V njegovih skladbah slišim odmev nekdanjih časov domače vasi. Rad ima štiriglasno moško petje, ki se prepleta z ženskimi glasovi. Melodija zveni domače, ušesu prijetno. Skladbo odlikuje dovršenost. Površnosti ne pozna.

Njegovi sopotniki

Še bolj kot okolje imajo na življenjsko pot človeka vpliv ljudje, s katerimi mu je hoditi. Nace se je v teku življenja srečal in navezal stike z mnogimi, tudi zunaj kroga domačih krajev. O teh ne bom govoril, ker jih ne poznam ali sem zanje le slišal. Rad pa bi omenil nekatere domačine, s katerimi se je tako ali drugače srečeval in se z njimi dopolnjeval.

Seveda ne morem mimo žene Julke. Kar pogosto sem bil v njuni hiši. Baje je največji dar, ki ga lahko Bog da možu, dobra žena. Zanju to velja do popolnosti. Stala je ob njem ob njegovem delu, tudi takrat ko je bil slabe volje, stregla mu je v boleznih. Močno je v njegovo življenje posegel župnik Janez Karlin, ki ga je s tem, ko ga je odvrnil od vojaških šol, ohranil Sorici. O njegovem učitelju glasbe ne vem veliko, vem pa, da se je z njim učil moj stric Franc, Jurež iz Davče. Zdi se, da je bilo njuno prijateljstvo kar trdno, saj sta se vse življenje, stric je umrl dosti mlad, po malem kregala. Tu so pevc

iz njegovega pevskega zbora in fantovskega petja, Tolcev Jaka, Fidarjev Jur, Fajfarjev Lojze, Šimcov Tone, Kačarjev Peter, Orlistov Martin. Z učiteljem Martinom Železnikom ju ni povezovala le glasba. Ženi sta si izbrala v Poštni gostilni. Njun tast, znani gostilničar Lovrenc, je bil dolga leta gonilna moč napredka v Sorici.

Kot upravnik kmetijske zadruga je imel odlične sodelavce. Janez Kejžar, predvojni delavec v Franciji, mu je bil desna roka pri vodenju blagajniških knjig in tudi sicer odličen svetovalec; Fran Kejžar, mizarški mojster, ki je poskrbel, da so odlični izdelki mizarjev našli kupce; Matevž Jensterle, vsestransko delaven ustvarjalec, Janez Egart in Peter Kemperle, napredena kmeta, dejavna na mnogih področjih; France Gačnik, župnik, profesor glasbe. V času, ko je bilo vse cerkveno zavračano, mu je uspelo v Sorici v devetih letih na oder prosvetnega društva postaviti devet dramskih predstav in v župnišču postaviti zbirko Groharjevih mladostnih del, ki je delovala pod okriljem Muzeja v Škofji Loki. Gačnikova desna roka je bil Nace. Tone Golja, upravnik Kmetijske zadruga Češnjica. Zdi se, da je bilo med njima veliko razlik, pa tudi tistega, kar ju je povezovalo.

Sama od sebe se mi vsiljuje primerjava z možem, za katerega ne vem, ali sta se srečevala in kakor koli sodelovala, imata pa veliko skupnega. V mislih imam Nika Žumra iz Železnikov. Sem imel pač srečo, da sem se ob nekem času z njim pogosto srečeval. Podobna sta si bila že po zunanosti; visoka, markantne postave. Podobna sta si bila po značaju. Niko Žumer mi je dejal: "Pri meni od odločitve do izvršitve nikoli ni bila dolga pot." Upam si trditi, da bi isto lahko o sebi rekel Nace. Oba sta veliko svojega dela in sposobnosti posvetila domačemu kraju. Res, da je pomen Nika Žumra širši, saj zajema vso Selško dolino in čez, pa vendarle. Oba sta v nasprotju z zahtevami časa ostala trdno zvesta krščanskemu izročilu in morda s tem in s svojo avtoriteto dosegla več strpnosti v okolju, kjer sta delovala. In še to, oba sta med domačini premalo cenjena!

